

Здравствуйте!

- **Æгас цаут!** — по-осетински
- **Фиэхъус апций!** — по-кабардински
- **Кюн ашхы болсун!** — по-балкарски
- **Исәнмесез!** — по-татарски
- **Зечбуресь!** — по-удмуртски
- **Ыра кун пултар!** — по-чувашски
- **Еттык!** — по-чукотски
- **Дорообо!** — по-якутски
- **Исәнмеһегез!** — Исәнмәһез — по-башкирски
- **Мендвт!** — по-калмыцки

ДЖИБИЛОВА

Ирина Маировна

учитель осетинского языка

«Гимназии «**ДИАЛОГ**»

**Родной язык - цветок народной духовности,
стержень его энергии, мост между поколениями.**

К. Ушинский

Взаимосвязанное обучение языкам

Многоязычная поликультурная личность

Учебно-методический комплект

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

ИРОН АЪЗАГ

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

КУСАН ТЕТРАД

1 КЪ Л а с

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

ИРОН АЪЗАГ

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

КУСАН ТЕТРАД

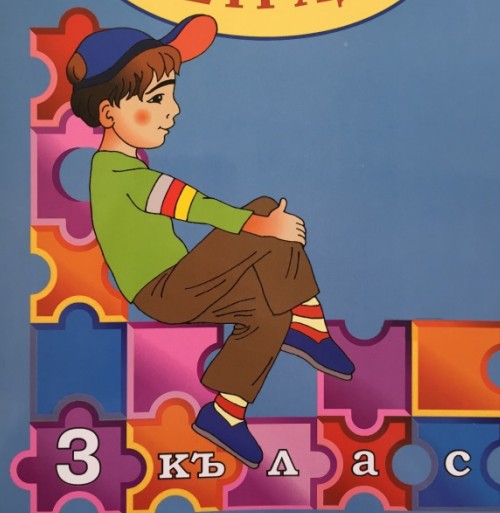
2 КЪ Л а с

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

ИРОН АЪЗАГ

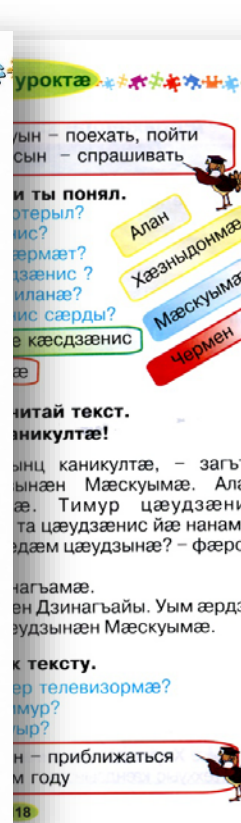
Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаиде

КУСАН ТЕТРАД

3 КЪ Л а с

Учебник 1 класс

Рабочая тетрадь 1 класс

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаида

КУСАЕН ТЕТРАД

К к

К к

ка

ко

кы

кы

кусын

кэсын

канын

К к к

Ка

Кы

Ко

Ку

Ахсо кусы.

Дж дж

Дж дж

Д ж д ж

дж дж дж

джыджына

джитъри

даводжын

нас

насджын

Нана узджытсен скодта насджынтыс.

Дж Дж Дж

Джыджел

61-62 уроктæ

Учебник 2 класс

3. Кто что любит и что не л

4. Выбери продолжение

- Мыст уарзы ...
- Мыст нә уарзы ...
- Арс уарзы ...
- Арс нә уарзы ...
- Әхсәрсәттәг уарзы ...
- Әхсәрсәттәг нә уарзы ...
- Тәрхұс уарзы ...
- Тәрхұс нә уарзы ...

цыхт әмә дзул
мыд әмә уырылды

69-71. А:

У

1. Споём вместе:

Балцы

Балцы рараст и Ә
Балцы рараст и Т;
Зарынц афтә хор;
Мин азы дәр хұс

Б а з а р д :

Зарынц хәхтә, за
Зарынц мәргътим
Ехх, куыд хорз дә,
Ехх, куыд хорз дә

Хұсынц зарәгма
Рувас, Бирәгъ әм
«Цәй-ма, иумә си
Зарәг – зәрдәйи

Б а з а р д .

Чедә

3. Ты запомнил песенку? Проверь себя.

Гагадыргъ _____,
Сау әмә _____,
_____, әмә дзы
Алчидәр _____.

4. Послушай текст и ответь на вопросы.

Мах кәдәм цәуәем?
Уым цы әмбырд кәнәем?
Уыдон адджын әмә пайда сты?

5. Споём вместе!

Дыргъдоны

Цы дыргътә дәттынц, саби,
Нә дыргъдоны бәләстә?
Фәткъуы, кәрдо, чылауи ...
Зәрин хуры әнгәстә.

әнгәс – похожий
зәрин – золотой,
золотистый

Айларты Чермен

Рабочая тетрадь 2 класс

7-9

4. Что растет в огороде? Дополни.

Цахарадонь зайы картоф

5. Ответ на вопросы.

Чи амбырд баны зокьота?
Къабада амбырд баны зокьота.

Чи сатты ахсарта?

Чи марзы захх?

Джыбылаты Ирина, Кьорнаты Зинаида

КУСЕН ТЕТРАД

2

КЪ Л а с

13-15

13-15. Хьилхьус ама Къабадаи сыхагга
Соседи зайчика и белочки

1. Напиши названия детенышей домашних животных.

Кудз ама

Тадь ама

Харог ама

Хадзарон фос ама хадзарон царегойта
Домашний скот и домашние животные

Согь ама

Хьуг ама

Бох ама

Учебник 3 класс

Джыбылаты Ирина, Къорнаты Зинаида

ИРОН АЪВЗАГ

48

ыбери подход
сения.

онджын Уы

спомни, когда

ан, Артур, Н

гора, Алагир,

Сараз хъуыды

лашпуйы.

цеуы, авд

р, уый, къ

фгтæ хуыйны

сырх — кра

цæх — син

зелёный

кардагхуы

æрвхуыз —

105-107

Таму цаг

Тамуыйл

Уый аху

Таму иро

4. На основе
узнал о Та

5. Кто хочет
имени о нем

6. А кто расск

7. А теперь т

8. Как спро

сколько им

Цæуы мыл

11. Как попр
расстават

1. Байхъус, бакæс æмæ зæгъ.

Фыццаг уæладзыг, дыккаг уæладзыг, æртыккаг уæладзыг.
Цыппæрæм къласы, фæндзæм къласы, æхсæзæм къласы.
Æвдæм марты, Æстæм марты, фарæстæм марты.

2. Сахуыр кæн ног дзырдтæ.

хъал кæнын — просыпаться

12. Ответ на во

- Дæ ном цых
- Дæ мыггаг к
- Цал азы дыл
- Кæм цагъыс
- Скъоламаæ ц
- Иронау дзур
- Фæнды дæи
- Фæнды дæи
- Фæнды дæи

Райхъал æрдз.

Проснулась природа.

тын — луч

Хуры тын рудзынгæй бакастис
нае уатмæ.

Солнечный луч заглянул в
нашу комнату.

цаугæдон — река

13. Зонджын Уы

Мудрая сова

Ирыстоны ис бирæ цаугæ-
дæттæ: Терк, Фиййагдон,
Æрыдон æмæ æндæртæ.

В Осетии много рек: Терек,
Фиагдон, Ардон и другие.

тайын — таять

Цæугæдоны их тайы.

На реке тает лед.

14. Скажи, какие

а какие — на

лæг

скæ

Беслаен

дада

хъарм бæстæ — теплые края

Мæргътæ æрбатахтысты
хъарм бæстæй. Сывæллаттæ
ауындзынц бæлæстыл
мæргътаен хæдзæрттæ —
ахстæттæ.

Птицы прилетели из
теплых краев. Дети вешают
на деревьях домики для
птиц — скворечники.

Рабочая тетрадь 3 класс

52–54. Нæ уарзон Дзæуджыхъæу
Наш любимый Владикавказ:

1. Напиши своему другу о городе Владикавказе.

Мах цæрæм
Цæгат Ирыстонæ сæйр
горæт у
Нæ горæт у тын

Иæ тæккæ астæу
Дзæуджыхъæуы ис цалдæр

цæуы Терк

аив

Ирыстонæ

Дзæуджыхъæу

театры æмæ

2. Подпиши фотографии, которые бы ты отправил другу по переписке.

"Владикавказ"

3. Чем играет Будзи, а чем – Мургуз?

28–30. Абон къуырийы бонтæй кæцы у?
Какой сегодня день недели?

1. Проверь себя, запомнил ли ты названия дней недели.

2. Что и когда делает Дзæрассæ? Напиши.

Къуырисæрæ Дзæрассæ
фæкæсы чиндæржы.

Фольксдæржы

Артындæржы

Осетия – Россия – Мир

8. Послушай, прочитай и выучи стихотворение.

Уасæг

О уасæг, уасæг,
Сызгъæрин къошпа!
О уасæг, уасæг,
Сырхæлдаг боцъо!

Куыд раджы фестыс,
Куыд хъæрæй зарыс?
Нæ буц лæшпуйы
Хуыссын нæ уадзыс!

Хетагкаты Къоста

сырхæлдаг боцъо –	хъæрæй – громк
шёлкова бородушка	буц – избалован
раджы – рано	уадзын – позвол

6. Послушай и прочитай.

Лев Толстой

Куыд хуыздæр цæргæ у?

Иу лæг загъта, мæн, дам, фæнды афтæ цæрын, знæгтæ
мæ тæрсгæ куыд кæной.

Изнæ та загъта:

– Хуыздæр у афтæ цæрын, знæгтæ дæ тæрсгæ куыд
кæной, хæлæрттæ та – уарзгæ.

Æртыккаг та загъта:

– Хуыздæр у афтæ цæрын, знаг дын куыд нæ уа, иууылдæр
дæ хæлæрттæ куыд уой.

Астемыраты Изеты тæлмац

дам – мол, дескать
иннæ – другой,
следующий
фæндын – хотеть

7. Азарæм иумæ.

О Заз бæлас ...

О Заз бæлас, о Заз бæлас,
Куыд цъæх ваййынц дæ хихтæ;
Æртыва хур, фæуара мит,
Тымыгътæ луарой мигътæ,
О Заз бæлас, о Заз бæлас,
Куыд цъæх ваййынц дæ хихтæ...

О Заз бæлас, о Заз бæлас,
Куыд буц дæ у мæ зæрдæ!
Цыппурсæхсæвы тауыс рухс,
Цæхæртæ калыс сæрды!
О Заз бæлас, о Заз бæлас,
Куыд буц дæ у мæ зæрдæ!

*Эрнст Аншютц
(Немыцаг сæвагæй Золоиты Аркабийы тæлмац)*

Рассказывать о себе и своей семье

3. Послушай и прочитай, что рассказывают о себе сказочные герои.

төрхүүс – зайц

Төрхүүс

Мэ ном хуыйны Төрхүүс.
Мэныл цауы ахсээз азы.
Æз цэрын хъæды.
Ис мын мад, фыд эмæ хо.

4. Что говорит заяц?

Мэ ном хуыйны ...
Мэныл цауы ...
Æз цэрын ...
Ис мын ...

5. Что рассказал заяц?

6. Что рассказала белка?

æхсэрсэттæг – белка

Æхсэрсэттæг

Мэ ном у. Æхсэрсэттæг.
Цауы мыл фондз азы.
Æз дæр хъæды цэрын.
Ис мын фыд, мад эмæ нана.

Что говорит белка?

... .. Æхсэрсэттæг.
... .. фондз азы.
... .. хъæды цэрын.
... .. фыд, мад эмæ нана.

46-48

46-48. Таму эмæ Алине Таму и Алина

1. Байхүүс, бакæс эмæ зæгь.

Мэнае "а",
Мэнае "бе"...
Бакасти йæ ном Абе!

Астемьраты Изет

2. Познакомься с новыми друзьями – Таму и Алиной.
Послушай, что они рассказывают о себе. Прочитай.

Мэ ном хуыйны Таму.
Мэ мыгтаг у Абайтæй.
Цеуы мыл аст азы.
Æз цэрын Дзæуджыхъæуы.
Ахуыр канын дыккагæм
кæлæс æртыгæгæм
æр дзурын

7-9. Уазæгуаты төрхүүсмæ В гостях у зайца

а в парах. Поговори со своим соседом по
используя образец.

Мамаæ, базонгæ у!
Мэнае ме 'мбал.
Йæ ном хуыйны
Æхсэрсэттæг.

Тынг æхсызгон мын у!

– вот
аш, наша
æ – семья

Базонгæ у! – Познакомься!
Тынг æхсызгон мын у. – Мне очень приятно.

2. Разыграйте диалог.

- Базонгæ у, Æхсэрсэттæг! Мэнае нæ бинонтæ: мэ фыд, мэ мад, мэ хо.
- Тынг æхсызгон мын у.

46-48

9. Сослан дауры: "Мэныл цауы ахсээз азы". Цы даурыц сывæллеттæ?

10. Учимся задавать вопросы товарищу.

Де ном цы хуыйны?

Де мыгтаг кæмæй у?

Цал азы дæл цæуы?

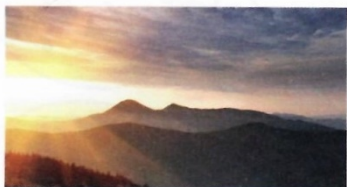
Скæлæмæ цæуыс?

Кæцы къласы ахуыр каныс?

Кæм цæрыс?

Иронау даурын зонæс?

2. Прочитай и запомни.

райсом – утро

бон – день

изаер – вечер

æхсæв – ночь

1. Проверь себя, запомнил ли ты новые слова.

утро – _____

день – _____

вечер – _____

ночь – _____

3. Прочитайте диалог. Разыграйте его.

– Дæ райсом хорз,
тæрхъус!

– Æгас цу,
æхсæрсæттæг!

– Дæ бон хорз,
тæрхъус!

– Æгас цу,
мыст!

– Дæ изаер хорз,
сар!

– Æгас цу,
тæрхъус!

2. Прочитай еще раз диалог и спиши его.

= Дæ _____ хорз.

5. Уæ кæрæдзийы бафæрсут, ацы хойрæгтæй уæ цы хъæуы, уымæй.

сæкæр – сахар

- Хъæуы дæ ...?
- О. Мæн хъæуы ... / Нæ, мæн нæ хъæуы ...

6. Байхъус æмæ бакæс. Диалогтæ ролътæм гæсгæ ахъазут.

- Дæ бон хорз!
- Æгас цу!
- Мæн хъæуы 1 килæ сæкæр æмæ 2 килæйы пырындз.
- Табуафси. Мæнæ дын 1 килæ сæкæр æмæ 2 килæйы пырындз.
- Бузныг.

- Дæ бон хорз!
- Æгас цу!
- Æртæ сæлдæджы-ма мын ратт.
- Табуафси. Бафид фынддæс сомы.
- Бузныг. Хæрзбон!
- Фæндараст!

сæлдæг – мороженое
фидын – платить
бафид – заплати

сом – рубль
кæд дын зын нæу, уæд ... –
если тебе не трудно, то ...

9. Байхъус, бакæс æмæ зæгъ, ацы хæринагтæ цæмæй конд сты (из чего сделаны), уый.

- Цæмæй кæнæм хъайла?
- Æйчыгтæй.
- Ноджы ма нæ цы хъæуы?
- Нæлхæ æмæ цæхх.

- Зæгъут, ссадæй цавæр хæринагтæ кæнæм?
- Дзул, печенитæ, макъаронтæ, наслжынтæ, картофджынтæ ...

- Раньмайут æхсырæй конд хæринагтæ.
- Цыхт, нæлхæ, мисын.

- Цавæр хæринагтæ кæнынц дзидзайæ?
- Физонæг, фыджын, лывзæ.

10. Бакæс æмæ дарддæр зæгъ.

- Цæмæй кæнынц физонджытæ?
- Дзидзайæ.
- Цæмæй лыг кæнынц дзидза?
- Кардæй.
- Цы ма лыг кæнынц кардæй?
- Дзул, картоф, гъамидор, хъæдынцз, наслжын, картофджын...

7. Бакæс æмæ зæгъ, Абайтæ сæхи куыд цæттæ кæнынц уазæджы æрцымæ.

Тагъд уыздæнис куыд

Абайтæ сæ уазæджы æрбацымæ сæхи цæттæ кæнынц. Сæ нана кæны хæрзад чырытæ: уæливыхтæ, картофджынтæ æмæ къабускаджынтæ. Сæ дада та дзидза лыгтæ кæны. Чызг стигъы картæфтæ. Мад фыцы бæгæны. Фыд æмæ лæппу æвæрынц стъол. Фынг дæг уыздæнис алыхуызон хæринагтæй.

8. Зæгъ, цы ис стъолыл.

Райдай афта: «Абайты бинонтæ стъолыл æрваердтой...».

Послелогои

55-57. «Бын, раз, фæстæ, цур» – махимæ сæ ды дæр дзур!
«Под, около, за, рядом» – повтори и ты за нами!

1. Послушай двустушия и прочитай их.

Зары бæласы **бын** хъæды
Мах нанайы уарзон гæды.

Дидинджыгæй – дзæг мæ **раз**
У фæлмæн кæрдæг мæ баз.

Мах ыстæм нæртон цæргæстæ,
Æврагътæн тæхæм сæ **фæстæ**.

бын – под
раз – около
фæлмæн – мягкий
фæстæ – за, после
кæрдæг – трава
цур – рядом
æврагъ – облако
нæртон – нартовский
тути – попугай
хъæбатыр – храбрый, отважный

2. Выбери из мешочка нужные слова и прочитай предложения.

Мæлдзыг хуыссы сыфы ...

Куызд лæууы гæдыйы ...

Уыг бады тутийы ...

Уызын цæры мысты ...

4. Напиши предложения, вставляя слова: *бын, раз, фæстæ, цур*.

Мæлдзыг хуыссы сыфы _____

Куызд лæууы гæдыйы _____

Уыг бады тутийы _____

Уызын цæры мысты _____

5. Впиши в колонки слова, которые отвечают на вопросы *чи?* (кто?) и *цы?* (что?). Напиши столбиком.

чи?

цы?

кусæг

къаба

ус

ла

джитъри

галабу

6. Потанцуем и споём!

Заз бәл

Заз бәлас, заз бә
Кафәм мах дә а

Кафы тәрхәус, т
Кафы хинәйдза

Митын Дада урс
Сабиты кәухтыл

– Радзурут-ма м
Байуарон уын ә

– Ног аз! Ног аз!
Ног азы хорзәх :

– Ног аз! Ног аз!
Ног амәндтә уь

Астемьц

зынаргъ – дорогой
амонд – счастье

5. Работа в парах. Разыграйте диалог.

6. Споём вместе!

Зәрватыкк

Уәлә нә цары
Зәронд хәдзары
Зәрватыкк зары.
Гышцыл гагиты,
Гышцыл сабиты
Хьәлдзәг фәдары.

Б а з а р д :

Цыбар-цыбыр,
Цыбар-цыбыр –
Зәрватыкк зары.
Цыбар-цыбыр,
Цыбар-цыбыр –
Хьәлдзәг нә дары.

*Чеджемты Геор
Сечъынамы Альбинсе*

цар – крыша
хьәлдзәг дарын – веселить

Будзийы дзаумәттә
сты хус.

105-107

7. Иумә азарәм!

Уалдзыгон зарәг

- Цыбви-цыбви, цыу-цыу-цыу! –
- Бәласәй **ныззарыд** цыу,
- Уалдзәг, уалдзәг, тавы хур,
Цыу-цыу-цыу, цыбар-цыбыр!
- Цыбви-цыбви, цыу-цыу-цыу,
Ацы **'рттиваг, цыма, цу?**
- Дәшпын сыфыл кафы хур ...
- Цыу-цыу-цыу, цыбар-цыбыр!

ныззарыдис – запел
әрттиваг – блестящий
Цыма, цу? – Интересно,
что это?

Астемьраты Изет

ларә

дъ ма хәлгәг ка
я вправе хуым – гряд
апоить у дә бон –

еджы тыххәй цы зонь

ын аmony.

- ## 8. Радзур уалдзәджы тыххәй, ацы дзырдтәй пайда кәнгәйә:
- уалдзәг, сывәлләттә,
 - ауындзын, мәрггәтә, ахстон,
 - мит, тайын, малусәггәтә, хьарм
 - бәстәй, раләууыд,
 - фәзындысты, хьарм бәстә.

Бахуыды кӕн:

чи? – кто?

цы? – что?

цавар? – какой? какая?
какое?

цыхуызан? – какого цвета?

цайас? – какой величины?

кæймæ? – с кем?

куыд? – как?

кæм? – где?

кæдæм? – куда?

цæмæн? – почему?

цал? – сколько?

кæцы? – который?

9. Выступи в роли корреспондента и
возьми интервью у Таму.
Пусть Таму расскажет о своём дворе.

– Таму, кæм цæрыс?
– Æз цæрын ...

10. Телевизорæй æвдисыңц Тамуы. Байхъус-ма йæм.

– Таму, бахатыр кæн. Иу цалдæр фарсты раттын дæм æмбæлы?
– Табуафси, Ирæ.
– Цавар у уæ хæдзар?
– Стыр æмæ рæсугъд.
– Цал уæладзыджы ис уæ хæдзары?
– Æртæ уæладзыджы.
– Цы уын ис фыццаг уæладзыджы?
– Цæлгæнæн æмæ хинайæн.
– Дыккаг уæладзыджы та уын цы ис?
– Уазæгдон æмæ нæ ныйарджыты уат.
– Дæ хо æмæ ды та кæцы уæладзыджы цæрут?
– Æртыккаг уæладзыджы.
– Бузныг, Таму. Тынг æхсызгон мын уыдис демæ аныхас кæнын.

3. Послушай, прочитай.

– Алло! Тимур дæ?
– Нæ, æз Алан дæн.
– Алан, бахатыр кæн,
Тимурмæ-ма мын фæдзур!

– Дæ бон хорз, Батрадз!
– Салам, Инал!
– Куыд дæ?
– Бузныг, дзæбæх.

– Алло! Алинæ дæ?
– О. Хъусын дæм, Зæлиинæ.
– Хъазынмæ цæуыс?
– Нæ, æз мæ уроктæ кæнын

Учебник

Мультфильмы

Сэныкк зэхх куд у
Как козленок землю

Сэныкк —
Козленок

Хефс —
Лягушка

Бирегъ — Волк

Бирегъ: агаер аерттываг у!
агаер расугъд ысты! агаер
хъаер каны! Ныссабыр аей
кан дын загъын!
Сэныкк: Кэй ныссабыр
кэнон?
Бирегъ: Дæ дзæнгæраг.
Сэныкк: Ба-бахатыр кен.
Бирегъ: Адде у ме 'рдзуэй!
Ам ма дæ куы фенон, уæд дæ
æд дзæнгæраг
аныхъуырдынан.
Сэныкк: Ба-бахатыр кен.
Бирегъ: Утг-утг-утг!
Сэныкк: Уæуу, маенæ цы тарст
кенын!

Сэныкк: Дæ бон хорз!
Тæрхъус: Хорз байрай!

Во
Сл
Пр
Ко

Во
Ко
Во
Ес
я п
ко
Ко
Во
Ко

Сэныкк: Бахатыр кен. Дæ бон
хорз!
Хæфс: агаас цу, агаас!

Козленок
Лягушка

Ко
Зая

Сэныкк: Дæзæнгæраг? æмæ
маенæ амæй зынаргъаер куы
ныцы ис. Иунаг мын куы у!
Хæфс: Цæй, кæд нæ ивыс, уæд
бар дæхи.
Сэныкк: Айс, айс дæзæнгæраг.

Козленок: Колокольчик? Но это
у меня самое дорогое! Он
единственный!
Лягушка: Ну, не хочешь
меняться, не надо!
Козленок: Возьми, возьми мой
колокольчик.

Тæрхъус: Цы дæ хъæуы,
къабуска?
Сэныкк: Нæ. Иу гыщыл
цыргъ мих мæ куы уайд.
Тæрхъус: Мих? Цæй æмæ уæд
баивæм, ды мын цæфхад, æз та
дын мих.
Сэныкк: Ацы цæфхад махи
дæр хъæуы, амонд мын хæссы.
Тæрхъус: Куыд дæ фæнды,
уæдæ афта.
Сэныкк: Разы дæн, разы.

Заяц: Тебе что, капуста?
Козленок: Нет, мне колышек!
Заяц: Колышек? Тогда давай
меняться, я тебе колышек, а ты
мне подковку.
Козленок: Но подковка у меня
на счастье.
Заяц: Не хочешь, не надо!
Козленок: Я согласен! Я
согласен!

Грамматический материал

Кæмæн?
(кому? для кого?)
-æн; -йæн

Алан**æн** – Алану,
для Алана
Оля**йæн** – Оле,
для Оли

Кæмæн?

● Рувас Алисæ лæвар кæны
Буратино**йæн** дидинджытæ.
● Лиса Алиса дарит
Буратино цветы.

Цæмæн?
(чему? для чего?)
-æн; -йæн

бандон**æн** – стулу,
для стула
парт**æйæн** – парте,
для парты

Цæмæн?

● Стъол**æн** скодтой ног къах.
● Для стола сделали новую
ножку.

Арс ныв кæны.
Медведь рисует.

Гæды ахсы гæлæбу.
Кошка ловит бабочку.

ХАУÆ

гыццыл –
маленький

<гыццыл зокъо>

Будзи ссардта
гыццыл зокъо.

стыр –
большой

<стыр зокъо>

Муртуз та ссардта
стыр зокъо.

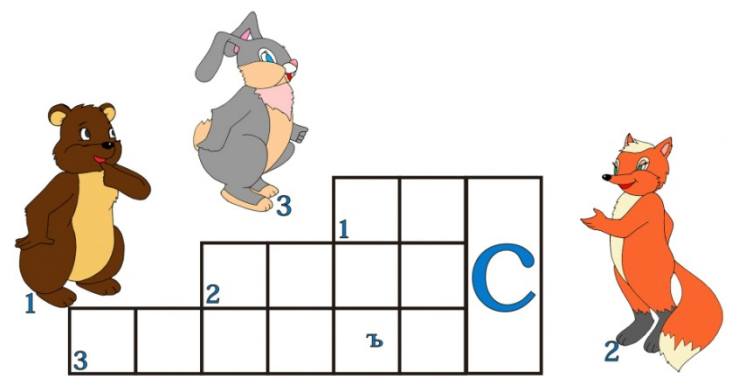
АНТОНИМТÆ

Методическая копилка

Занимательные задания

Гешт кроссворд, используя рисунки.

Кроссворды и занимательные задания в учебниках

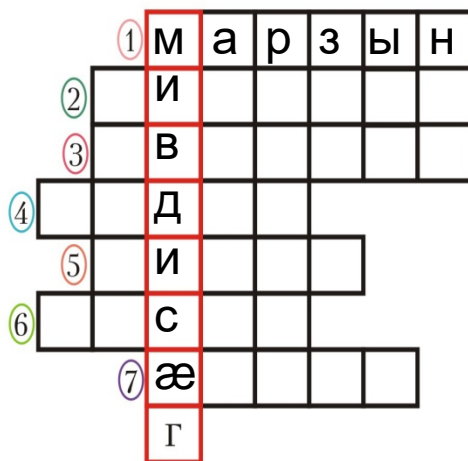
Реши кроссворд и узнай, о чем нам будет рассказывать Мудрая Сова.

1 подметать

2 клевать

3 показывать

4 сидеть

5 ВЫТЬ

6 везти

7 МЫТЬ

Мивдисæг
(глагол)

Цы ми кæны? Цы кусы?

Æхсы, мæрзы, æмпызы,

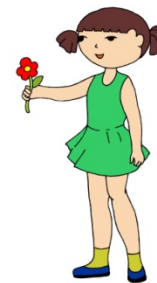
Бады, зары, æлвисы ...

Мивдисæг у, ми 'вдисы.

Астемыраты Изет

мæрзы

æлвисы

æмпызы

Æхсарсæтгæг бады.

Мыст хæры.

Грамматический материал

ГРАММАТИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛ

ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ

СКЛОНЕНИЕ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ В ЕДИНСТВЕННОМ ЧИСЛЕ

Падежи	Вопросы	
		п согл
Именительный <i>Номон</i>	чи? (кто?) цы? (что?)	мад (мат)
Родительный <i>Гуырынон</i>	кэй? (кого?) пэй? (чего?) кэм? (в ком?) цэм? (в чём?)	мадь (мат)
Дательный <i>Дэтынон</i>	кэмән? (кому?) цэмән? (чему?)	мадэ (мат)
Отложительный <i>Иртэстон</i>	кэмэй? (от кого?) цэмэй? (от чего?) кэцэй? (откуда?)	мада (от м)
Направительный <i>Арсэтон</i>	кэмә? (к кому?) цэмә? (к чему?) кәдәм? (куда?)	мадм (к ма)
Внешний местный <i>Әддагбынэтон</i>	кәуыл? (на ком?) о ком?) цәуыл? (на чём?)	мадь (на м о ма)
Союзный <i>Цәдисон</i>	кәйма? (с кем?) цәйма? (с чем?)	мади (с ма)
Уподобительный <i>Хуызэнон</i>	кәйау? (как кто?) цәйау? (как что?)	мада (как)

ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ

Количественные и порядковые числительные от 1 до 10

1 – иу (один)	I – фыццаг (первый)
2 – дыууә (два)	II – дыккаг (второй)
3 – әртә (три)	III – әртыккаг (третий)
4 – цыппар (четыре)	IV – цыппәрәм (четвертый)
5 – фондз (пять)	V – фәндзәм (пятый)
6 – әхсәз (шесть)	VI – әхсәзәм (шестой)
7 – авд (семь)	VII – әвдәм (седьмой)
8 – аст (восемь)	VIII – әстәм (восьмой)
9 – фараст (девять)	IX – фарәстәм (девятый)
10 – дәс (десять)	X – дәсәм (десятый)

Счёт от 11 до 20

11 – иу + дәс = иуәндәс	16 – әхсәз + дәс = әхсәздәс
12 – дыууә + дәс = дыууадәс	17 – авд + дәс = авддәс
13 – әртә + дәс = әртындәс	18 – аст + дәс = әстдәс
14 – цыппар + дәс = цыппәрдәс	19 – фараст + дәс = фарастдәс
15 – фондз + дәс = фөндздәс	20 – дәс + дәс = дыууадәс

Счёт от 21 до 30

21 – дыууын иу	26 – дыууын әхсәз
22 – дыууын дыууә	27 – дыууын авд
23 – дыууын әртә	28 – дыууын аст
24 – дыууын цыппар	29 – дыууын фараст
25 – дыууын фондз	30 – дыууын әртын

Прошедшее время *кусын – работать*

Единственное число	Множественное число
әз куыстон (я работал) ды куыстай (ты работал) уый куыста (он работал, она работала)	мах куыстам (мы работали) сымах куыстат (работали) уьдон куыстой (они работали)

Прошедшее время *касын – смотреть, читать*

Единственное число	Множественное число
әз кастән (я смотрел, читал) ды кастә (ты смотрел, читал) уый каст(ис) (он, она смотрел/а, читал/а)	мах кастыстәм (мы смотрели, читали) сымах кастыстут (вы смотрели, читали) уьдон кастысты (они смотрели, читали)

Будущее время *кусын – работать*

Единственное число	Множественное число
әз кусдынаән (я буду работать) ды кусдынаә (ты будешь работать) уый кусдзән(ис) (он, она будет работать)	мах кусдыстәм (мы будем работать) сымах кусдыстут (вы будете работать) уьдон кусдысты (они будут работать)

Тесты

ТЕСТ № 1

1. Напиши, как называются эти ягоды

клубника

а

малина

м

смородина

хъ

гагадыргъта

2. Кто совершает действия?

жасы чыргъад

3. Напиши слова во множестве

заз-

барз-

сар-

ТЕСТ № 2

1. Как называются эти домашние птицы?

Хæдзарон мæргъта
Домашние птицы

4. Напиши предложения, вставляя слова: *быц, раз, фæстæ, цур.*

Мæлдзыг хуыссы сыфы _____

Куыдз лæууы гæддыйы _____

Уыг бады тутийы _____

Уызын цæры мысты _____

5. Впиши в колонки слова, которые отвечают на вопросы *чи?* (кто?) и *цы?* (что?). Напиши столбиком.

чи?

цы?

кусæг

къаба

ус

ла

джитъри

гагабу

Байхъус, бакæс æмæ зæгъ

А а -

Æ æ -

а - æ

на – нæ, ба – бæ, ма – мæ, да – дæ, уа – уæ

- Фыццаг уæладзыг, дыккаг уæладзыг, æртыккаг уæладзыг.
- Цыппæрæм къласы, фæндзæм къласы, æхсæзæм къласы.
- Æвдæм мартъи, фарæстæм мартъи, дæсæм мартъи.

Уалдзыгон мæйтæ сты :

1

март- тæргæйтты мæй

2

апрель- хуымгæнæны мæй

3

май - зæрдæвæрæны мæй

- **Тын**

Хуры **тын**

Хуры **тын** рудзынгæй бакастис нæ уатмæ.

Малусæг

Рæсугъд **малусæг**

Малусæг у фыццаг уалдзыгон дидинæг.

Цæугæдон

Стыр **цæугæдон**.

Ирыстоны стырдар **цæугæдон** у Терк.

Нымæцонтæ вæййынц:

- **Бæрцон нымæцонтæ** (количественные числительные) :
æртæ, фондз, дæс.
- **Рæнхъон нымæцонтæ** (порядковые числительные) :
æртыккаг, фæндзæм, дæсæймаг.
- Порядковые числительные образуются от количественных с помощью суффиксов – *аг, -æм, или æймаг*
- 1- *иу- фыццаг*- первый
- 2-*дыууæ- дыккаг*- второй
- 3- *æртæ - æртыккаг*- третий
- 4- *цыппар – цыппæрæм*- четвёртый
- 5- *фондз – фæндзæм* - пятый

Байхъус æмæ бакæс

Ралæууыдис уалдзæг. Зæгъут, боныхъæд цавæр у уалдзæджы?

Аланæ

Райхъал æрдз. Уæлдæф фæхъарм.

Дзерассæ

Хуры тынтæм тайы мит.

Цæугæдоны их тайы.

Зауыр

Хъазыбег

Фæзындысты фыццаг дидинджытæ – малусæгтæ.

Мæргътæ хъарм бæстæй тæхынц æмæ аразынц сæхицæн ахстæттæ.

Рæминæ

Агуындæ

Уалдзæджы вæййы сылгоймæгты бæрæгбон. Сывæллæттæ лæвæрттæ фæкæнынц сæ мадæлтæн æмæ сæ нанатæн.

К рисункам подбери соответствующие предложения.

Фæзындысты фыццаг
дидинджытæ – малусæгтæ.

Цæугæдоны их тайы.

Уалдзæджы вæййы сылгоймагты
бæрæгбон.

Мæргътæ хъарм бæстæй тæхынц
æмæ аразынц сæхицæн ахстæттæ.

Фанысан кæн раст вариант

Райхъал ис

- а) æрдз æ) лæппу

Цæугæдоны их

- а) тайы æ) нæ тайы

Мæргътæ аразынц

- а) ахстæттæ æ) дидинджытæ

Уалдзæджы вæййы

- а) Ног аз æ) сылгоймæгты бæрæгбон

Азарæм иумæ!

Уалдзыгон зараг

- Цъывви- цъывви, цъиу-цъиу-цъиу! –
Бæласæй ныззарыд цъиу.
**Уалдзæг, уалдзæг, тавы хур,
Цъиу-цъиу-цъиу, цъыбар – цъыбур!**
- Цъывви- цъывви, цъиу-цъиу-цъиу,
Ацы ‘ рттиваг цымæ циу?
- Лæппын сыфыл кафы хур ...
Цъиу-цъиу-цъиу, цъыбар – цъыбур!

Спасибо за внимание!

